

Asia: VN/26873/2024

Lausuntopyyntö: Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta annetun direktiivin (NKV-direktiivi) täytäntöönpano; työryhmän mietintö

Direktiivin suhde nykytilaan

Mitä huomioita teillä on kansallisen nykytilan ja direktiivin suhteen arvioinnista? Pyydämme arviossanne keskittymään siihen, mitä direktiivi näkemyksenne mukaan edellyttää vähimmäistasolla.

Lähisuhde- ja seksuaaliväkivalta poikkeavat monista muista rikoksista siinä, että kyseessä on erityisen intiimi rikos, jossa tekijä ja uhri usein tuntevat toisensa. Lähisuhdeväkivallan tekijä on usein valta-asemassa uhriin nähden, erityisesti jos heillä on yhteisiä lapsia ja taloudellisia sidoksia. Tällöin kontrolli voi jatkua myös eron jälkeen. Väkivallan ja henkirikoksen riski voi kasvaa eron tai rikosprosessin käynnistymisen yhteydessä, jolloin uhrin turvallisuutta tulisi arvioida matalalla kynnyksellä. Pidämme työryhmän ehdotuksia pääosin kannatettavina mutta katsomme, että mietinnössä ei kaikilta osin tunnisteta lähisuhdeväkivallan uhrin erityisen haavoittuvaa asemaa eikä väkivallan pitkäkestoisia vaikutuksia uhriin ja hänen läheisiinsä.

Keskeiset ehdotukset

Mikä on näkemyksenne esityksen keskeisistä ehdotuksista ja suhteesta direktiivin edellyttämään vähimmäistasoon? Pyydämme kommentoimaan jokaista kohtaa erikseen kunkin otsikon alle.

Yhteenvetona katsomme, että työryhmän ehdotukset sisältävät useita tarpeellisia uudistuksia, mutta lähisuhdeväkivallan uhrin erityinen haavoittuvuus, väkivallan toistuvuuden riski sekä lapsiin kohdistuvat välilliset vaikutukset edellyttäisivät vahvempaa sääntelyä ja painotusta kuin mietinnössä on esitetty.

Asiantuntijan suojelun tarpeen arviointia koskeva ehdotus

Pidämme erittäin tärkeänä työryhmän ehdotusta velvoittaa esitutkintaviranomaiset arvioimaan seksuaalirikosten ja lähisuhdeväkivallan asianomistajien riskiä joutua uudelleen väkivallan kohteeksi. Riskinarvioinnin tulee kuitenkin olla aidosti moniammatillista, systemaattista ja valtakunnallisesti yhdenmukaista. Pelkkä muodollinen arviointi ei riitä, mikäli sen perusteella ei toteuteta konkreettisia suojelutoimia tai ohjata uhria riittävien tukipalvelujen piiriin.

Rikoslain muuttamista koskeva ehdotus

Työryhmä ehdottaa rikoslakiin uutta rangaistussäännöstä, joka koskisi henkilötiedon levittämistä toisen terveyden vahingoittamista varten. Kannatamme ehdotusta.

Ehdotus erityisen suojelun tarpeessa olevan asianomistajan kuulustelua koskevien säännösten laajentamisesta koskemaan seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajan lasta tai asianomistajan kanssa samassa kotitaloudessa asuvaa hänestä riippuvaisessa asemassa olevaa henkilöä, joka on muodollisesti rikosprosessissa todistajan asemassa

Pidämme myönteisenä sitä, että erityisen suojelun tarpeessa olevien asianomistajien suojaa laajennetaan koskemaan myös lapsia ja muita asianomistajasta riippuvaisessa asemassa olevia henkilöitä. Katsomme kuitenkin, että lapsen asemaa lähisuhdeväkivallan yhteydessä tulisi vahvistaa nykyistä enemmän. Lasten oikeus turvalliseen kasvuun on turvattava ja esimerkiksi toisen vanhemman käyttämä väkivalta tulee ottaa huomioon lasten huolto- ja tapaamissopimuksia tehtäessä.

Ehdotus asianomistajan yhteystietojen välittämistä tukipalveluihin koskevan säännöksen laajentamisesta koskemaan erityisen suojelun tarpeessa olevaa seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajaa

Uhrin oikeusturva ei toteudu pelkästään rikosoikeudellisen järjestelmän kautta, vaan edellyttää oikea-aikaista kriisiapua, turvallista asumista, oikeudellista neuvontaa sekä pitkäjänteistä psykososiaalista tukea. Riskinarvioinnin yhteys konkreettisiin palveluihin tulee varmistaa lainsäädännössä ja käytännön viranomaisyhteistyössä.

Ehdotus yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävästä jatkossa seurata ja arvioida Istanbulin sopimuksen ohella NKV-direktiivin tarkoittamia toimintapolitiikkoja ja toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on ehkäistä ja torjua direktiivin soveltamisalaan kuuluvan väkivallan kaikkia muotoja

Kannatamme ehdotusta.

Seri-tukikeskuksia koskeva ehdotus

Työryhmä ehdottaa, että terveydenhuoltolaissa säädettäisiin hyvinvointialueen ja Uudellamaalla HUS-yhtymän velvollisuudesta ylläpitää tukikeskuksia seksuaaliväkivallan uhreille. Kannatamme ehdotusta.

Seri-tukikeskuksiin liittyvä muutosehdotus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin

-

Vaikutukset

Millaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

-

Millaisia vaikutuksia viranomaisten toimintaan arvioitte esityksellä olevan?

Kiinnitämme huomiota siihen, että lähisuhdeväkivallan uhrin ei aina kykene itse arvioimaan turvallisuuttaan tai tuomaan sitä esille viranomaisille. Pelko, psyykkinen traumatisoituminen, riippuvuussuhde tekijään sekä lasten turvallisuuteen liittyvät huolet voivat estää avun hakemista. Tämän vuoksi viranomaisilla tulee olla korostunut vastuu riskien tunnistamisesta ja suojelutoimien käynnistämisestä myös silloin, kun uhri ei niitä aktiivisesti itse vaadi. Tämä edellyttää riittävää osaamista; väkivallan tunnistamista ja puheeksiottoa sekä moniammatillista yhteistyötä uhrin hyväksi.

Millaisia muita yhteiskunnallisia vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

-

Millaisia muita vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan? (Esimerkiksi ihmisryhmiin kohdistuvat vaikutukset)

-

Vaihtoehtoiset ratkaisut

Onko jokin muu tapa, jolla direktiivin edellyttämät vähimmäisvelvoitteet voitaisiin toteuttaa?

-

Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Miten kommentoitte mietinnön näkemyksiä, jotka koskevat suhdetta perustuslakiin ja säätämisyjärjestystä (mietinnön jakso 11)?

-

Muut havaintonne ja kommenttinne esitysluonnoksesta

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Erityisen huolestuttavana pidämme työryhmän johtopäätöstä, jonka mukaan rikoksen tekemistä lapsen läsnä ollessa ei tulisi erikseen kriminalisoida eikä säätää rangaistuksen koventamisperusteeksi. Tutkimusnäyttö osoittaa, että lapsen altistuminen lähisuhdeväkivallalle aiheuttaa merkittäviä ja pitkäkestoisia haittoja lapsen kehitykselle, terveydelle ja turvallisuudelle riippumatta siitä, kohdistuuko fyysinen väkivalta suoraan lapseen. Lapsi on väkivaltatilanteessa aina uhri, ei pelkkä sivustakatsoja.

Muut havaintonne ja kommenttinne direktiivin vähimmäisvelvoitteita pidemmälle menevistä (kansallisista) tarpeista naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumiseksi?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Koivunen Mirjami
Tukinainen ry/Raiskauskriisikeskus Tukinainen

Linner Matikka Johanna
Tukinainen ry/Raiskauskriisikeskus Tukinainen